

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2021 m. d. nutarimu Nr.

**2021–2030 M. PLĖTROS PROGRAMOS VALDYTOJO LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTERIJOS NEĮGALIESIEMS TINKAMOS APLINKOS VISOSE GYVENIMO SRITYSE
PLĖTROS PROGRAMA**

**I SKYRIUS
PLĖTROS PROGRAMOS PASKIRTIS**

**Valstybės veiklos sritis
SOCIALINĖ APSAUGA IR UŽIMTUMAS**

Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) uždavinių įtraukimo į Programą logika

Įgyvendinant NPP 2.6 uždavinį „Plėtoti neįgaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse“ (toliau – NPP 2.6 uždavinys), 2021–2030 m. plėtros programos valdytojo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos neįgaliesiems tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse plėtros programa (toliau – Aplinkos plėtros programa) bus siekiama spręsti kompleksines aplinkos neprieinamumo priežastis, dėl kurių neįgalieji patiria apribojimus dalyvaujant socialiniame, visuomeniniame, šeiminiame gyvenime, susiduria su skurdu, socialine atskirtimi, įvairiais sunkumais įsidarbinant ar kreipiantis dėl jiems reikalingų paslaugų, taip pat įsigyjant prekes.

Įgyvendinant Aplinkos plėtros programą bus laikomasi individualizuoto požiūrio, siekiama, kad aplinka atitiktų visų visuomenės narių poreikius, būtų laikomasi universalaus dizaino principų.

Dėl vykstančių demografinių pokyčių (spartus visuomenės senėjimas, augantis imigrantų skaičius) aplinkos prieinamumas tampa aktualus ne tik neįgaliesiems. Atitinkamai augant viešųjų socialinių, sveikatos bei švietimo paslaugų poreikiui, labai svarbu sudaryti tinkamas sąlygas ir lygias galimybes gauti šias paslaugas, ypač tiems, kurie dėl savo ribotų galimybių negali savarankiškai jų užsitikrinti. Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje pažymima, kad neįgalumas atsiranda dėl asmenų, turinčių sveikatos sutrikimų, ir požiūrio bei aplinkos sudaromų kliūčių sąveikos, trukdančios tokiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiai su kitais asmenimis. Fizinės ir informacinės aplinkos, prekių ir paslaugų prieinamumo užtikrinimas bei visuomenės švietimo priemonės, įgyvendinamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintoje 2021–2030 m. plėtros programos valdytojo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės sutelkties plėtros programoje (toliau – Socialinės sutelkties plėtros programa), pašalins požiūrio bei aplinkos sudaromas kliūtis neįgaliųjų dalyvavimui ir išplėtos neįgaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse.

Aplinkos plėtros programos priemonės planuojamos ir derinamos horizontaliu principu su kitų ministerijų valdomomis plėtros programomis, kurios yra derinamos tarpusavyje ir vertinama, kaip jos prisidės prie Aplinkos plėtros programos priemonių įgyvendinimo, siekiant užtikrinti aplinkos prieinamumą neįgaliesiems.

NPP uždavinys, kodas ir pavadinimas:

2.6 uždavinys „Plėtoti neįgaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse“

NPP uždavinio rodiklis ir (ar) tikslo rodiklis

2.6.1. Fizinės ir informacinės aplinkos prieinamumo neįgaliesiems lygis, procentais (2025 m. – 50; 2030 m. - 70)

NPP 2.6 uždavinio rodiklis tiesiogiai susijęs su sprendžiama problema, kurios išsprendimas užtikrins fizinės ir informacinės aplinkos prieinamumo neįgaliesiems lygio augimą, lyginant su bendra fizine ir informacine aplinka. NPP nustatytos šio uždavinio rodiklio reikšmės yra orientuotos į fizinės ir informacinės aplinkos pritaikymo pokytį.

Problema – net 65 procentai neįgaliųjų dėl aplinkos neprieinamumo patiria sunkumų savarankiškai gyvendami, naudodamiesi viešosiomis paslaugomis ir įsigydami prekes ar paslaugas.

Sprežtinios problemos priežastys (išdėstytos prioriteto tvarka):

1. Neprieinama fizinė infrastruktūra (fizinė infrastruktūra suprantama kaip viešosios, rekreacinės, sporto, turizmo ir kitos erdvės, visuomeniniai statiniai ir gyvenamieji pastatai bei viešasis transportas ir viešojo transporto infrastruktūra) (poveikis problemai - 50 procentų, tikslinės grupės dydis¹ apie 500 000 asmenų):

- 1.1. netinkamas teisinis reglamentavimas fizinės infrastruktūros prieinamumui ir pritaikymui neįgaliesiems;
- 1.2. netinkamai vykdoma fizinės infrastruktūros pritaikymo neįgaliesiems stebėseną ir kontrolę neskatina fizinės infrastruktūros pritaikymo ir (ar) pritaikytų pastatų prieinamumo išlaikymo;
- 1.3. neįgaliųjų poreikiams nepritaikytų svarbų (valstybės ir savivaldybių institucijų) pastatų pritaikymo veiksmų planų trūkumas lemia, kad 2020 m. buvo pritaikyta tik 28 proc. svarbių pastatų (*problemos priežastis iš dalies priklauso savivaldybių (regionų) kompetencijai*).

2. Nepritaikyta informacinė infrastruktūra ir informacija (poveikis problemai – 35 procentai tikslinės grupės dydis iki 420 000 asmenų):

- 2.1. netinkamas teisinis reglamentavimas, nes nėra tiesioginio visoms be išimties viešąsias ir administracines paslaugas, informaciją teikiančioms ir (ar) internetine prekyba užsiimančioms įstaigoms įpareigojimo, kad jų interneto svetainės būtų prieinamos neįgaliesiems;
- 2.2. valstybės institucijų ir įstaigų interneto svetainių ir mobiliųjų programų situacijos stebėsenos rezultatai nedidina informacijos prieinamumo negalią turintiems asmenim;

¹ Tikslinė grupė – neįgalieji ir kiti asmenys, kuriems problemos išsprendimas palengvins gyvenimo sąlygas (atsižvelgiant į situaciją, tai gali būti riboto judumo asmenys, laikinai nedarbingi dėl traumų, šeimos su mažamečiais vaikais vežimėliuose, vyresnio amžiaus žmonės, patiriantys judėjimo, skaitymo ar teksto suvokimo sunkumų, kiti asmenys patiriantys teksto suvokimo sunkumų – migrantai, kitataučiai, ilgai buvę socialinėje atskirtyje (kaliniai), asmenys patiriantys skaitymo sunkumų ir pan.).

2.3. viešųjų paslaugų teikėjai neužtikrina informacijos prieinamumo neįgaliesiems (*problemos priežastis iš dalies priklauso savivaldybių (regionų) kompetencijai*);

2.4. privačios įmonės, teikiančios paslaugas visuomenei, neužtikrina informacijos prieinamumo neįgaliesiems.

3. Paslaugos ir prekės nėra pritaikytos neįgaliųjų poreikiams (*poveikis problemai – 15 procentų, tikslinės grupės dydis – 40 000 asmenų*):

3.1. netinkamas teisinis reglamentavimas: nėra įtvirtinti universalūs dizaino reikalavimai prekėms ir paslaugoms;

3.2. nėra vieningo kontrolės ir stebėsenos mechanizmo dėl prekių ir paslaugų prieinamumo neįgaliesiems;

3.3. trūksta gerosios praktikos sklaidos.

4. Nepakankamas visuomenės supratimas apie neįgaliųjų įtraukties svarbą ir neįgaliųjų individualius poreikius.

Priemonės, kuriomis sprendžiama problema:

1. Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neįgaliesiems (šalinama 1 priežastis).

2. Užtikrinti informacinės infrastruktūros ir informacijos pritaikymą neįgaliųjų poreikiams (šalinama 2 priežastis).

3. Skatinti paslaugų ir prekių pritaikymą neįgaliųjų poreikiams (šalinama 3 priežastis).

4. Kitos priemonės numatytos Socialinės sutelkties plėtros programoje (šalinama 4 priežastis).

5. 1.3 ir 2.3 priežastys bus šalinamos įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą plėtros programos valdytojo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos regionų plėtros programas.

II SKYRIUS FINANSINIŲ PROJEKCIJŲ DALIS

NPP uždavinys	Finansinės projekcijos, tūkst. Eur ²	Finansavimo šaltiniai
1	2	3
NPP 2.6 uždavinys	2 000	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos
	Iš viso: 2 000	

² Nurodant lėšas vadovaujamosi aktualiomis NPP finansinėmis projekcijomis 2021 – 2030 m. ir jų paskirstymu pagal NPP strateginius tikslus ir asignavimų valdytojus. Finansinės projekcijos bus reguliariai peržiūrimos ir pagal poreikį tikslinamos

**III SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONIŲ RINKINYS**

Priemonės kodas	Priemonė	Priemonės įgyvendinimo NPP uždavinys	Kiti NPP uždaviniai	Būtinės sąlygos	Dalyvaujančios institucijos	Priemonės rezultato rodiklio pavadinimas	Priemonės rezultato rodiklio reikšmės		Priemonės papildomas požymis: LRV IP, HP, NRD
							Pradinė	2030 m.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
09-005-02-06-01	Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neįgaliesiems	2.6. Plėtoti neįgaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse	2.1, 2.2, 2.3	Būtina atlikti tyrimus dėl esamos fizinės infrastruktūros prieinamumo lygio, tam, kad turėti patikimas pirmines rodiklio reikšmes	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	Fizinės infrastruktūros prieinamumo lygmens indeksas (Fizinės aplinkos infrastruktūros indeksas: pastatų, būsto, viešųjų erdvių, transporto prieinamumas ir kiekviena jų turi skirtingą svorį indekse)	30 (2019)	70	

Priemonės kodas	Priemonė	Priemonės įgyvendinimo NPP uždavinys	Kiti NPP uždaviniai	Būtinės sąlygos	Dalyvaujančios institucijos	Priemonės rezultato rodiklio pavadinimas	Priemonės rezultato rodiklio reikšmės		Priemonės papildomas požymis: LRV IP, HP, NRD
							Pradinė	2030 m.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
09-005-02-06-04	Užtikrinti informacinės infrastruktūros ir informacijos pritaikymą neįgaliųjų poreikiams	2.6. Plėtoti neįgaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse	2.1, 2.2, 2.3		Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos, VšĮ „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lygių galimybių	Pritaikytos neįgaliųjų poreikiams informacijos indeksas (pagal atskirų negalių poreikius – informacija lengvai skaitoma kalba, lietuvių gestų kalba (titravimas, gestavimas, įgarsinimas akliesiems, pritaikytos interneto svetainės, mobiliosios programėlės) ³	5 (2019)	50	

³ Viešosios informacijos priemonėse teikiamoms paslaugoms (titruotų laidų, laidų su gestų kalbos vertimu ir pan.) prieinamoms regėjimo ir klausos negalių turintiems neįgaliesiems skirto laiko dalis nuo bendro transliacijų laiko – vadovaujantis Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 5 straipsnio 10 punktu, VšĮ „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“ televizijos programas pritaiko klausos ir regos negalių turintiems asmenims. Tokių televizijos programų transliacijų, kurių kartojimas neįskaičiuojamas į šioje dalyje nustatytą minimalų klausos ir regos negalių turintiems asmenims pritaikytų programų transliavimo laiką, trukmė per mėnesį turi sudaryti:

Priemonės kodas	Priemonė	Priemonės įgyvendinimo NPP uždavinys	Kiti NPP uždaviniai	Būtinės sąlygos	Dalyvaujančios institucijos	Priemonės rezultato rodiklio pavadinimas	Priemonės rezultato rodiklio reikšmės		Priemonės papildomas požymis: LRV IP, HP, NRD
							Pradinė	2030 m.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					kontrolieriaus tarnyba				
09-005-02-06-05	Skatinti paslaugų ir prekių pritaikymą neįgaliųjų poreikiams	2.6. Plėtoti neįgaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse	2.1, 2.2, 2.3.	Atlikti tyrimus dėl: - vartotojų su negalia pasitenkinimo prekėmis ir paslaugomis dalies nuo bendro respondentų su negalia skaičiaus;	Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba ir kitos 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo	Vartotojų su negalia pasitenkinimo prekėmis ir paslaugomis lygmuo (procentais) Gamintojų nuostatų (ketinimų) gaminti prieinamas prekes ir teikti	0 (2020) 0 (2020)	35 25	

- 1) programos su lietuviškais subtitrais – ne mažiau kaip 50 procentų viso mėnesio transliavimo laiko;
2) programos, verčiamos į lietuvių gestų kalbą, – ne mažiau kaip 20 procentų viso mėnesio transliavimo laiko;
3) programos, pritaikytos regos negalią turintiems asmenims, – ne mažiau kaip 10 procentų viso mėnesio transliavimo laiko.
Teisinės bazės keitimu bus siekiama įpareigoti ne tik visuomeninį transliuotoją, bet ir privačius transliuotojus užtikrinti informacijos prieinamumą .

Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainių pritaikytą neįgaliesiems dalis nuo visų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainių, kurioms taikomi Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimu Nr. 480 „Dėl Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo patvirtinimo“ reikalavimai - tai užtikrins 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/2102 dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo įgyvendinimą ir jo stebėsenos ir kontrolės mechanizmo tobulinimą.

Priemonės kodas	Priemonė	Priemonės įgyvendinimo NPP uždavinys	Kiti NPP uždaviniai	Būtinės sąlygos	Dalyvaujančios institucijos	Priemonės rezultato rodiklio pavadinimas	Priemonės rezultato rodiklio reikšmės		Priemonės papildomas požymis: LRV ĮP, HP, NRD
							Pradinė	2030 m.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				- gamintojų nuostatų (ketinimų) gaminti prieinamas prekes ir teikti paslaugas dalies nuo bendro apklaustų gamintojų ir paslaugų teikėjų skaičiaus	reikalavimų perkėlimo įstatyme nurodytos institucijos	paslaugas lygmuo (procentais)			